

Бударний С.В.,

*викладач кафедри безпеки та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

Середа М.В.

*студента ПД-32 юридичного факультету,
Західноукраїнський національний університет*

БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА КОНТРАВАРІЙНЕ ВОДІННЯ

Безпека дорожнього руху є одним із пріоритетних напрямів державної політики у сфері захисту життя і здоров'я громадян. Щороку на автомобільних дорогах України та світу відбувається значна кількість дорожньо-транспортних пригод, наслідками яких стають людські жертви, травмування осіб та значні матеріальні збитки. Незважаючи на постійне вдосконалення транспортних засобів, розвиток дорожньої інфраструктури та впровадження сучасних технологій безпеки, проблема аварійності залишається надзвичайно актуальною.

За даними правоохоронних органів, основною причиною більшості дорожньо-транспортних пригод залишається людський фактор. До таких факторів належать перевищення встановленої швидкості руху, недотримання дистанції, порушення правил маневрування, керування транспортними засобами у стані втоми або сп'яніння, неуважність водія та недостатній рівень практичної підготовки. У зв'язку з цим особливого значення набуває формування навичок безпечного та контраварійного водіння, які дозволяють водієві не лише дотримуватися Правил дорожнього руху, а й своєчасно реагувати на потенційні небезпеки.

Контраварійне водіння є важливим елементом підготовки сучасного водія, оскільки воно спрямоване на розвиток уміння діяти в нестандартних та критичних ситуаціях, запобігати виникненню аварій та мінімізувати їх можливі наслідки. Саме тому дослідження особливостей безпеки

дорожнього руху та ролі контраварійного водіння є актуальним як з практичної, так і з наукової точки зору.

Безпека дорожнього руху являє собою стан захищеності учасників дорожнього руху від дорожньо-транспортних пригод та їх негативних наслідків. Вона охоплює систему правових, організаційних, технічних та виховних заходів, спрямованих на створення безпечних умов пересування транспортних засобів і пішоходів. Закон України «Про дорожній рух» визначає основні засади забезпечення безпеки дорожнього руху та встановлює права й обов'язки його учасників. Водночас ефективність правового регулювання значною мірою залежить від рівня правосвідомості громадян та їх готовності дотримуватися встановлених правил. Серед основних причин виникнення дорожньо-транспортних пригод особливе місце посідає людський фактор. За статистикою, більшість ДТП виникає саме через помилки водіїв. Найпоширенішими порушеннями є перевищення швидкості, порушення правил обгону, проїзду перехресть, недотримання безпечної дистанції та ігнорування дорожніх знаків. Крім того, на безпеку руху негативно впливають втома водія, використання мобільних телефонів під час керування транспортним засобом та недостатній рівень концентрації уваги. Важливим чинником забезпечення безпеки є технічний стан транспортного засобу. Несправна гальмівна система, зношені шини, несправність рульового керування або освітлювальних приладів можуть стати причиною виникнення аварійної ситуації. Саме тому законодавство передбачає обов'язковий контроль технічного стану транспортних засобів та відповідальність за їх експлуатацію з технічними несправностями.

Особливу увагу слід приділити контраварійному водінню як ефективному засобу підвищення рівня безпеки дорожнього руху. Контраварійне водіння являє собою комплекс спеціальних навичок і прийомів керування транспортним засобом, спрямованих на попередження

аварійних ситуацій та безпечний вихід із них. Його головною метою є формування у водія здатності передбачати можливі небезпеки та своєчасно реагувати на них. Одним із ключових принципів контраварійного водіння є прогнозування дорожньої обстановки. Водій повинен постійно аналізувати ситуацію на дорозі, оцінювати поведінку інших учасників руху та передбачати можливі ризики. Наприклад, наближаючись до пішохідного переходу або перехрестя, необхідно бути готовим до раптової появи пішохода чи зміни траєкторії руху іншого транспортного засобу. Іншим важливим принципом є дотримання безпечної дистанції. Наявність достатнього простору між автомобілями дозволяє водієві своєчасно відреагувати на зміну дорожньої ситуації та уникнути зіткнення. Особливо важливим це є під час руху за несприятливих погодних умов, коли гальмівний шлях транспортного засобу значно збільшується. Контраварійне водіння також передбачає правильне використання органів керування автомобілем. Водій повинен володіти навичками екстреного гальмування, стабілізації автомобіля під час заносу, безпечного проходження поворотів та здійснення маневрів в умовах обмеженого простору. Ці навички формуються під час спеціальної практичної підготовки та багаторазового відпрацювання відповідних вправ. Важливе значення має психологічна підготовка водія. У критичних ситуаціях людина часто відчуває стрес, який може негативно впливати на швидкість прийняття рішень. Контраварійне водіння спрямоване на формування здатності зберігати самоконтроль, швидко оцінювати обстановку та діяти впевнено навіть за умов підвищеної небезпеки. Сучасний розвиток автомобільної промисловості сприяв появі численних систем активної безпеки. До них належать антиблокувальна система гальмування (ABS), система електронної стабілізації (ESP), система контролю тяги, система автоматичного екстреного гальмування та інші технології. Такі системи значно підвищують безпеку руху та допомагають водієві уникати

небезпечних ситуацій. Проте вони не можуть повністю замінити уважність, відповідальність та професійні навички водія. Особливої уваги потребує проблема безпеки дорожнього руху в умовах воєнного стану. Руїнування дорожньої інфраструктури, збільшення кількості військового транспорту, зміни організації дорожнього руху та необхідність швидкого реагування на надзвичайні ситуації створюють додаткові ризики для учасників дорожнього руху. У таких умовах від водіїв вимагається підвищена уважність та суворе дотримання правил безпеки. Підвищення рівня безпеки дорожнього руху неможливе без належної підготовки майбутніх водіїв. Навчальні програми повинні включати не лише вивчення Правил дорожнього руху, а й формування практичних навичок безпечного керування транспортним засобом у складних дорожніх умовах. Важливим напрямом є також проведення інформаційно-просвітницької роботи серед населення щодо необхідності дотримання правил дорожнього руху та відповідального ставлення до керування транспортними засобами.

Отже, безпека дорожнього руху є важливою складовою громадської безпеки та одним із ключових факторів збереження життя і здоров'я громадян. Значна частина дорожньо-транспортних пригод виникає через людський фактор, що зумовлює необхідність удосконалення професійної підготовки водіїв та формування культури безпечної поведінки на дорогах. Контраварійне водіння виступає ефективним інструментом попередження аварійних ситуацій, оскільки сприяє розвитку навичок прогнозування небезпек, правильного реагування на них та збереження контролю над транспортним засобом у складних умовах. Поєднання якісної підготовки водіїв, використання сучасних технічних засобів безпеки та неухильного дотримання Правил дорожнього руху є необхідною умовою зниження рівня аварійності та підвищення безпеки на автомобільних дорогах України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про дорожній рух» від 30 червня 1993 року № 3353-ХІІ.
2. Правила дорожнього руху України: затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306.
3. Безпека дорожнього руху : навчальний посібник / за ред. О. І. Беспалова. Київ : Центр учбової літератури, 2024.
4. Основи контраварійного водіння : навчально-методичний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2023.
5. Биков В. В. Організація безпеки дорожнього руху : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2022.
6. Коваленко В. І. Безпека транспортних систем : підручник. Київ : Алерта, 2023.
7. Кравченко О. М. Правові засади забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні. Київ : Право, 2024.